

Warszawa, *9 marca* 2009 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-605574-IV/08/KJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Szanowny Pan
Andrzej Czuma
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze

Pragnę zwrócić uwagę Szanownego Pana Ministra na problem właściwego dostępu stron i uczestników do akt toczących się postępowań sądowych w sprawach cywilnych. W związku z publikacją prasową Gazety Prawnej z dnia 12 grudnia 2008 r. p.t: „Ministerstwo chce kontrolować dostęp do akt sądowych”, Rzecznik Praw Obywatelskich powziął informację, że Ministerstwo Sprawiedliwości skierowało w dniu 2 grudnia 2008 r. pismo do prezesów sądów okręgowych (nr DO-I-015-129/08), w którym przedstawiono interpretację przepisów regulujących zasady dostępu do akt toczących się postępowań w sprawach cywilnych.

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, z upoważnienia Rzecznika, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), zwróciło się w związku z powyższym w dniu 27 stycznia 2009 r. do Departamentu Sądów Powszechnych Ministerstwa Sprawiedliwości z prośbą o udzielenie wyjaśnień dotyczących opisanej sprawy. W dniu 20 lutego 2009 r. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich otrzymało wyjaśnienia Dyrektora Departamentu Organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości (nr DO-I-015-129/08) wraz z pismem z dnia 2 grudnia 2008 r.. Na tle przedstawionej w nim argumentacji Rzecznik Praw Obywatelskich powziął pewne wątpliwości.

Otóż w piśmie z dnia 2 grudnia 2008 r. wskazuje się, że ze względu na zróżnicowanie podmiotowe i przedmiotowe w zakresie umożliwienia dostępu do akt i sporządzania kopii kait

akt sprawy, dostęp ten powinien odbywać się w sposób kontrolowany, w ten sposób, że decyzję w tym zakresie powinien każdorazowo podejmować sędzia, a nie pracownik sekretariatu. Zarządzenie sędziego powinno być wydawane na pisemny wniosek zainteresowanego, w którym wskazuje się zakres żądanych odpisów, czy numerów kart i formy ich uzyskania. Powyższy sposób udostępniania akt znajduje zastosowanie, w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości, także w wypadku wystąpienia stron i uczestników postępowania o udostępnienie akt spraw cywilnych w celu dokonania fotografii aparatem cyfrowym wybranych kart tych akt.

Uznając trafność tezy o konieczności weryfikacji dostępu do akt sądowych pod kątem podmiotowym, wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich wzbudza jednak okoliczność, czy rzeczywiście po zbadaniu podmiotowego uprawnienia do przeglądania akt sprawy, w szczególności na tle art. 9 k.p.c, istnieje jakakolwiek normatywna podstawa kontroli przedmiotowego zakresu dostępu do akt. Jeżeli bowiem strona lub uczestnik postępowania, zgodnie z treścią art. 9 k.p.c, ma pełne prawo by przeglądać akta sprawy, nie istnieje podstawa prawna do przedmiotowego ograniczenia dostępu do akt sprawy. W piśmie z dnia 9 grudnia 2008 r. wskazuje się bowiem, że „fotografowanie akt za pomocą aparatu cyfrowego można porównać do ręcznego sporządzania notatek z akt sprawy udostępnionych stronie (uczestnikowi) do przejrzania”. W świetle powyższego, budzi wątpliwości praktyka żądania złożenia w sekretariacie sądu wykazu kart sprawy, które strona lub uczestnik chciałaby sfotografować.

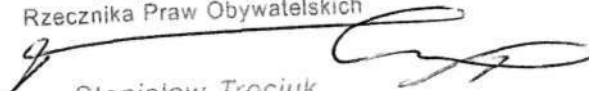
Z treści cytowanego wyżej artykułu prasowego wynika, że niejednokrotnie kontrola podmiotowego i przedmiotowego uprawnienia dostępu do akt sprawy, zwłaszcza sprawowanej przez sędziego, może zdecydowanie opóźnić, czy też nawet uniemożliwić, możliwość zapoznania się ze sfotografowanymi aktami w czasie niezbędnym dla wniesienia pisma procesowego. Szczególnie dotyczy to przypadku konieczności sfotografowania akt sprawy w czasie biegu terminu do wniesienia środka zaskarżenia. Z informacji, jakie docierają do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że w praktyce zgoda sędziego na sfotografowanie akt sprawy wydawana jest dzień, dwa, lub nawet dłużej od złożenia wniosku.

Rzecznik Praw Obywatelskich rozumie, że treść pisma z dnia 2 grudnia 2008 r. nie stanowi urzędowych wytycznych postępowania, ani nie jest wykładnią przepisów regulujących zasady

dostępu do akt toczących się postępowań w sprawach cywilnych. Mimo tego, w przekonaniu Rzecznika, pismo stanowiące interpretację przepisów, będącą wyrazem poglądów prawnych Ministerstwa Sprawiedliwości, w znaczący sposób kształtuje praktykę sądową. Budzi zatem wątpliwości Rzecznika, czy praktyka ta rzeczywiście odpowiada przepisom regulującym dostęp do akt toczącej się sprawy sądowej, zwłaszcza treści art. 9 k.p.c.

W załączeniu przesyłam kopię artykułu prasowego z Gazety Prawnej z dnia 12 grudnia 2008 r., kopię pisma BRPO z dnia 27 stycznia 2009 nr RPO-605574-IV/08/KJ, kopię pisma Dyrektora Departamentu Organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2009 r. (DO-I-015-129/08) wraz z kopią pisma z dnia 2 grudnia 2008 r. z prośbą o przedstawienie przez Pana Ministra stanowiska w kwestii normatywnej podstawy do przedmiotowej kontroli dostępu do akt w postępowaniu cywilnym przez osoby uprawnione, a także możliwości uregulowania tej kwestii w akcie wykonawczym, o czym wspomina Dyrektor Departamentu Organizacyjnego w piśmie z dnia 19 lutego 2009 r., mając na względzie zakres upoważnienia ustawowego i treść konstytucyjnego prawa do sądu.

Z poszanowaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich